

- N. B. : (1) Attempt **any five** questions selecting at least two questions from each section.
(2) All questions carry 20 marks.

Section I

- 1 Discuss the development of non-brahmin movement.
- 2 Briefly discuss the contribution of Lokmanya Tilak towards the nationalist movement.
- 3 What is sub-regionalism? Discuss the issue with special reference to Marathwada.
- 4 Discuss the development of Dalit politics in Maharashtra.
- 5 Write short notes on **any two** of the following
 1. Agarkar's contribution to social reform movement in Maharashtra
 2. Samyukta Maharashtra Parishad
 3. Akola Pact
 4. Dominant caste politics

Section II

- 6 Explain the concepts of communalism in the context of politics of Maharashtra.
- 7 How does the secular forces responded to politics of communalism in Maharashtra.
- 8 Discuss the contribution of cooperative movement in the process of development in Maharashtra.
- 9 Discuss the causes of rise of BJP-Shiv Sena alliance in Maharashtra.
- 10 Write short notes on **any two** of the following
 1. Agitations against non-Maharashtrians
 2. Alternative development models
 3. Sharad Joshi
 4. Republican Party of India

(3 Hours)

Marks : 100

सूचना:

- (१) प्रत्येक विभागातील किमान दोन प्रश्न सोडवा असे एकूण पाच प्रश्न सोडवणे आवश्यक
(२) सर्व प्रश्नांना २० गुण आहेत.

विभाग १

- १ ब्राह्मणेतर चळवळीच्या विकासाची चर्चा करा.
- २ राष्ट्रीय चळवळी मधील लोकमान्य टिळकांच्या योगदानाची थोडक्यात चर्चा करा.
- ३ उपप्रादेशिकतावाद म्हणजे काय ? मराठवाड्याच्या संदर्भात या मुद्द्याची चर्चा करा.
- ४ महाराष्ट्रातील दलित राजकारणाच्या विकासाची थोडक्यात चर्चा करा.
- ५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा
 1. महाराष्ट्रातील समाज सुधारणेच्या चळवळी मधील आगरकरांचे योगदान
 2. संयुक्त महाराष्ट्र परिषद
 3. अकोला करार
 4. प्रभुत्वशाली जातीचे राजकारण

विभाग २

- ६ महाराष्ट्राच्या राजकारणाच्या संदर्भात जमातवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ७ महाराष्ट्रातील जमातवादी राजकारणाला महाराष्ट्रातील धर्मनिरपेक्षतावादी शक्तींनी कशी प्रतिक्रिया दिली?
- ८ महाराष्ट्राच्या विकास प्रक्रियेतील सहकारी चळवळीच्या योगदानाची चर्चा करा.
- ९ महाराष्ट्रातील भाजप शिवसेना युतीच्या यशाच्या कारणांची चर्चा करा.
- १० खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.
 1. अमहाराष्ट्रीय जनतेविरुद्धची आंदोलने
 2. पर्यायी विकासाची प्रतिमाने
 3. शरद जोशी
 4. रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडीया